An abstract graphic consisting of a grid of blue squares of varying shades, from light to dark, arranged in a pattern that suggests a globe or a network. The grid is tilted and partially obscured by the text.

Sémantické aspekty katalogizace. III. Filosofická a knihovnická ontologie

2013

PhDr. Jiří Stodola

Ontologie

- Katalogizační záznam = soubor údajů referujících k určitým objektům
 - Soubor objektů = bibliografické univerzum
 - Vztah údajů a objektů zkoumá knihovnická sémantika
 - Objekty katalogizace zkoumá knihovnická ontologie
-
- Jazyk = soubor výpovědí o objektech
 - Soubor objektů = universum
 - Vztah jazykových výrazů a objektů zkoumá obecná sémantika
 - Objekty zkoumá filosofická ontologie

Filosofická ontologie

Objekty:

- **Samostatné, svébytné = substance**
- **Nesamostatné, závislé = akcidenty (vlastnosti),
vztahy**
- **Soubory substancí, akcidentů a vztahů = agregáty**

Empirické individuum

- **Individuum =**

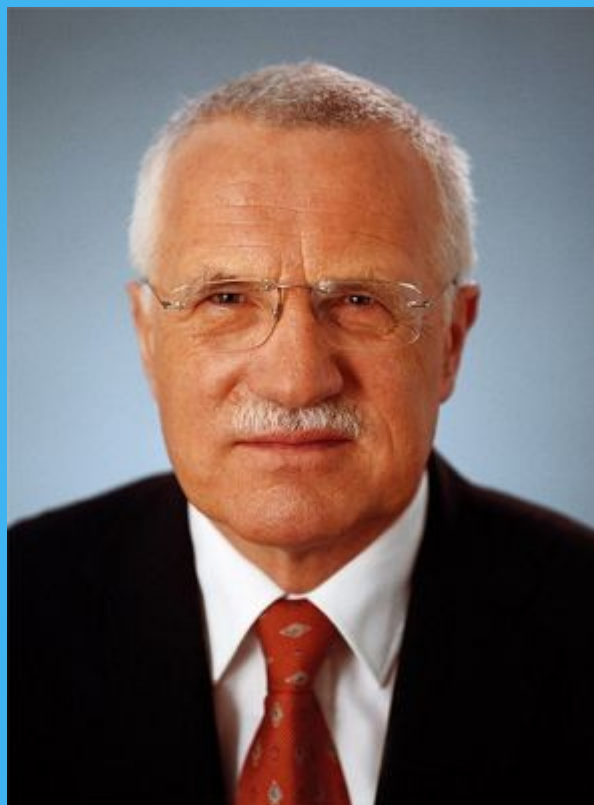
- celek převyšující souhrn svých částí,
- rozlehlý (těleso)
- oddělený od jiných

- **Individuum + vlastnosti = empirické individuum**

- **Skládá se z vlastních částí**

- *x je empirické individuum, jestliže 1) x je těleso, 2) každá část tohoto x je jeho část vlastní, a 3) neexistuje y takové, že x je pravou a vlastní částí y*

Václav Klaus jako empirické individuum

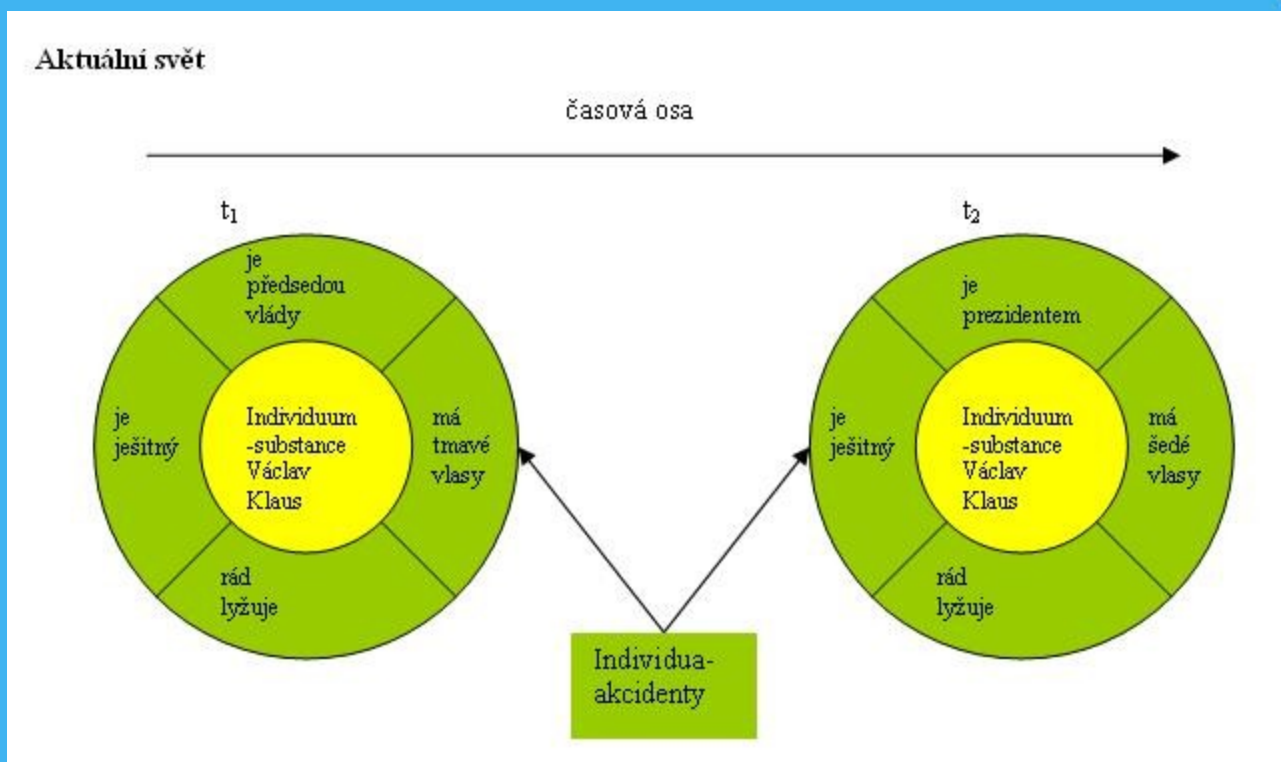
Absolutní individuum

Abstraktní pojetí:

- **Individuum jako nositel vlastností = individuum-substance**
- **Individuum jako nesená vlastnost = individuum-akcident**

Absolutní individuua

Existence

- **Aktuálně reálná = skutečně je**
- **Potenciálně reálná = může skutečně být**
- **Intencionální = může být nebo je pouze v myšlení**

Fiktivní individuum

Kostýmní návrh od Nikoláše Alše

Vztahy

- **Akcident, vlastnost chápaná ne absolutně ale s ohledem na něco jiného**
- **3 složky**
 - **Subjekt – to, co se vztahuje**
 - **Termín – to, k čemu se vztahuje**
 - **Základ – vlastnost, kterou musí subjekt mít, aby mohl existovat vztah**

Složky vztahu

Reálné kategoriální vztahy

- **Složky vztahu jsou reálné a od sebe odlišné**
- *Václav Klaus je otcem Václava Klause mladšího.*

Intencionální vztahy

- **Jedna ze složek vztahu je intencionální**
- *Ferda Mravenec je Chytřejší než Brouk Pytlík.*

Transcendentální vztahy

- **Vztah je totožný se subjektem vztahu.**
- **Dělí se na**
 - **Reálný – subjekt je reálný**
 - **Intencionální – subjekt je intencionální**

Agregáty

- **Celky složené z částí**
- **Části nejsou vlastní části – mohou vznikat i mimo rámec celku**
- **Celk drží jednotící pouto – vztah každé části k určitému cíli**

Reálné agregáty

- **Skutečné soubory**

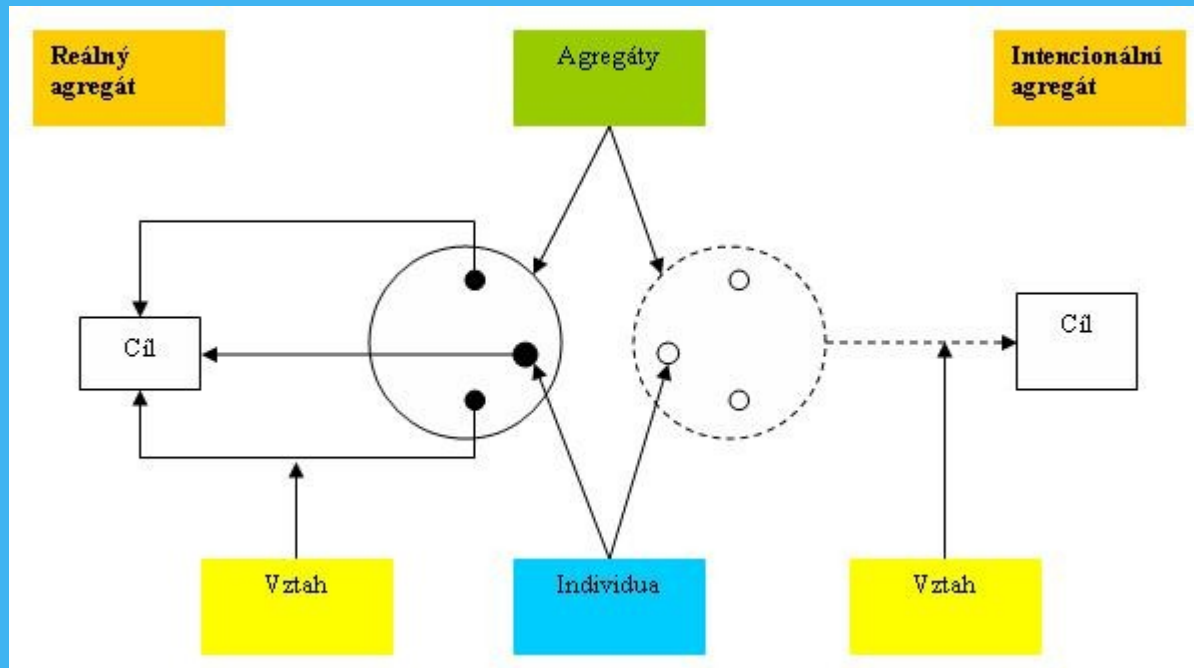
- **Reálný agregát je se sebou totožný, když má všechny části stejné**

Intencionální agregáty

- **Důležitý je spolčený cíl, celek je pojmán abstraktně, odhlíží se od částí**

Agregáty

Agregáty

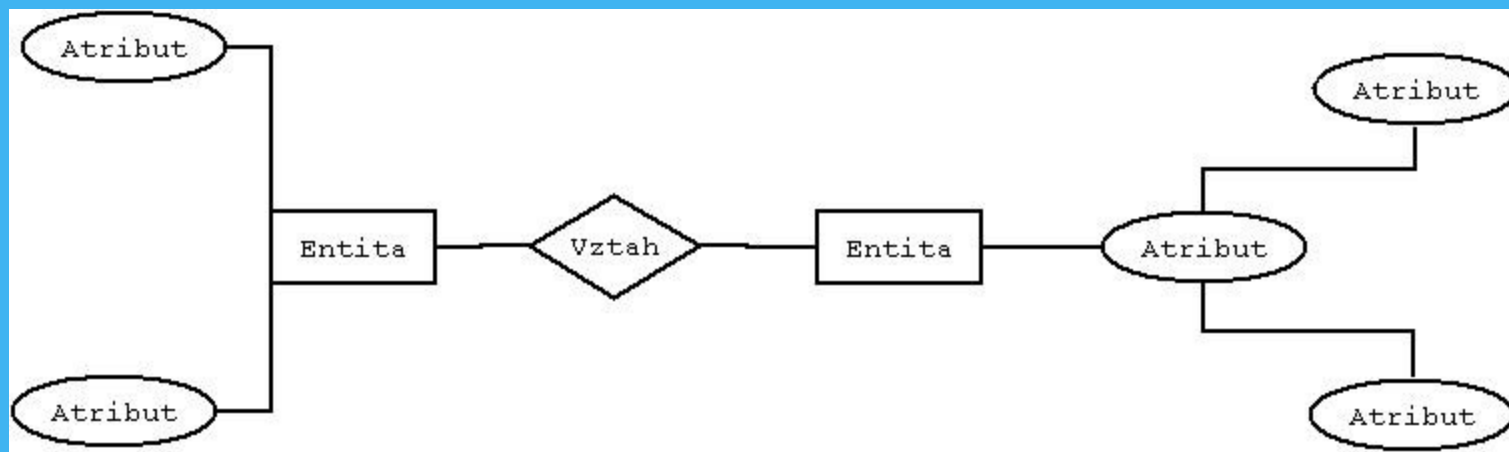
- Jednoduché – skládají se z individuí
- Složené – skládají se z jiných agregátů

Tři typy věcí na základě entitně-relačního modelu:

- **Entity**
- **Atributy**
- **Vztahy**

Entitně-relační model

Entity

- **Absolutní individua**
 - **Individua-substance – osoba**
 - **Individua-akcident – místo**
- **Agregáty – korporace**

Atributy

- **Vlastnosti entit – individua-akcidenty (jméno osoby)**

Vztahy

- **Vztahy**
 - **Subjekt = entita**
 - **Termín = jiná entita**
 - **Základ = vlastnost entity subjektu**

 - **Například entita-osoba "Jaroslav Durych" (subjekt) se vztahuje k entitě-dílo "Služebníci neužiteční" (termín) vztahem "být autorem", protože entita-subjekt "Jaroslav Durych" má tu vlastnost (základ), že je spisovatelem, který napsal dílo "Služebníci neužiteční".**

Entity ve FRBR

w	work	<i>dílo</i>
e	expression	<i>vyjádření</i>
m	manifestation	<i>provedení</i>
i	item	<i>jednotka</i>
p	person	<i>osoba</i>
cb	corporate body	<i>korporace</i>
c	concept	<i>pojem</i>
o	object	<i>objekt</i>
e	event	<i>akce</i>
pl	place	<i>místo</i>